

Inrichtingsplan en pachtbeleid Usseler Es

Participatieplan

Gemeente Enschede

Datum: maart 2022 **Auteur:** Corina Zwiers en Ruben de Ruiter **Versienummer** 2.0

communicatie
& participatie

Inhoudsopgave

1. Waarom in gesprek?	pagina 3
2. Waarover met wie in gesprek?	pagina 5
3. De participatie aanpak	pagina 11
4. Organisatie van de participatie	pagina 14

1. Waarom in gesprek?

1.1 Aanleiding

Het landelijk gebied van Enschede verandert. Dat is te zien bij de grootste grondgebruikers in het Enschedese buitengebied: De landbouw en landgoederen. Het landelijk gebied van Enschede heeft een hoge 'groene' kwaliteit maar de biodiversiteit neemt af. De gemeente Enschede wil met de Visie landelijk gebied richting geven aan deze veranderingen, houvast bieden bij keuzes en actief bijdragen aan de toekomst van het landelijk gebied. De Usseler Es is één van de gebieden waar deze visie wordt uitgerold aan de hand van de uitgangspunten 1) Groene Pijler 2) Gevarieerd gebruik en 3) Ligt in de grootste stad van Twente.

Door het Raadsbesluit om de bestemming van de Bolling en Westkrans van de Usseler Es te wijzigen van bedrijventerrein naar landelijk gebied met natuur en landbouw dienen zich voor de Usseler Es nieuwe inrichtings- en gebruiksmogelijkheden aan. Met de betrokken partijen gaat de gemeente op zoek naar een nieuwe inrichting met bijpassend beheer waarin het gebied meer betekenis krijgt voor natuur inclusieve en duurzame landbouw en als uitloopgebied voor de stad. Een belangrijk deel van het gebied is eigendom van de gemeente. Dat maakt dat de gemeente hier een voorbeeld van de gebiedsaanpak van wil maken en tevens wil kijken naar een nieuw pachtbeleid voor de Usseler Es en de andere gemeentegronten in de gemeente. Om de juiste partijen te betrekken op de juiste wijze hebben we donderdag 27 januari 2022, gezamenlijk deze participatieaanpak gemaakt.

1.2. Het doorlopen proces t/m januari 2022

Voorafgaand aan het opstellen van dit participatieplan is er in een eerdere fase al input opgehaald middels participatie met de omgeving en stakeholders. Deze input nemen we mee als basis in de vervolgesprekken, net als de Visie landelijk gebied. Zo is er in samenwerking met de omgeving gewerkt aan een eerste inrichtingsvoorstel in de vorm van een visueel ontwerp.

1.3. De projectfasen

In deze participatieaanpak worden de volgende fasen doorlopen:

Bestemmingsplanfase

Op 12 april 2021 heeft de raad het Bestemmingsplan Usseler Es West goedgekeurd. In het nieuwe bestemmingsplan is de bestemming 'bedrijven' op de Usseler Es Westkrans en Bolling vervangen door 'agrarisch (met waarde), groen, natuur en natuur inclusieve landbouw'.

Er is besloten dat de nieuwe bestemming wordt uitgewerkt in een inrichtingsplan waarbij zoveel mogelijk wordt aangesloten bij andere relevante beleidsvelden, bij gemeentelijke voorwaarden en bij externe wensen die gelden voor dit gebied. Deze wensen moeten worden opgehaald bij de omgeving middels participatie met belanghebbenden.

Planontwikkelfase

In de planontwikkelfase werken we aan een inrichtingsplan en een pachtbeleid voor de gemeentegronten op de Usseler Es. Met het inrichtingsplan beogen we een ruimtelijk ontwerp waarbij rekening is gehouden met natuurinclusieve en duurzame landbouw en dat het gebied een uitloopgebied moet zijn voor de stad. Het pachtbeleid dat we in eerste instantie voor de Usseler Es in deze fase vormgeven dient als basis voor het pachtbeleid Enschede-breed.

Besluitvorming gemeenteraad

Na de planontwikkelfase is er een beslismoment voor de gemeenteraad. De Raad bepaalt in welke mate er budget wordt vrijgemaakt voor de realisatie van het voorgestelde inrichtingsplan en pachtbeleid voor de Usseler Es.

Uitvoering

Bij goedkeuring van de Raad op (een deel van) de plannen gaat deze fase in werking. De gemeente streeft er naar om het inrichtingsplan op hoofdlijnen zelf uit te voeren. De (nieuwe) pachters geven uitvoering aan het pachtbeleid.

Beheer

De beheerfase is een fase van onderhoud van het bestaande beleid en inrichtingsplan. Nieuwe pachters maken gebruik van de gronden en andere gronden en functionaliteiten worden onderhouden en aangelegd. In de beheerfase is het ook nodig tussentijds te evalueren.

Na deze evaluatie zal eventueel blijken dat het inrichtingsplan en/of het pachtbeleid voor de Usseler Es aangepast moet worden om het meer passend te maken. Hierbij gaan we dan weer terug naar fase 2, de planontwikkelfase. Wat dit proces een cyclisch proces maakt.

2. Waarover gaan we met wie in gesprek?

We gaan met verschillende publieksgroepen in gesprek om het inrichtingsplan en het pachtbeleid voor de Usseler Es vorm te kunnen geven. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat het participatiegesprek relevant moet zijn voor de deelnemers. Is het niet relevant, dan wordt er ook niet meegepraat. Tegelijkertijd moeten we bepalen welke input we nodig hebben van deze publieksgroepen om het inrichtingsplan en het pachtbeleid te kunnen maken. Hieronder worden de participatievragen toegelicht waar aan het einde van dit participatieproces antwoord op kan worden gegeven en wie we willen betrekken om tot dit antwoord te komen.

2.1. De twee eindproducten en bijbehorende participatievragen

We werken toe naar twee producten, twee eindresultaten in deze planfase.

1. Het inrichtingsplan
2. Pachtbeleid Usseler Es (als basis voor pachtbeleid Enschede-breed)

1. Planontwikkelfase – Inrichtingsplan

Met het Raadsbesluit om de bestemming van De Bolling en De Westkrans van de Usseler Es te wijzigen heeft de gemeente Enschede de keuze gemaakt een nieuw inrichtingsplan te ontwikkelen voor deze twee deelgebieden. De gemeente wil graag met betrokken partijen tot een gedragen inrichtingsplan komen van deze gebieden.

De gemeente vraagt daarom verschillende belanghebbenden, voor wie het onderwerp relevant is, om inhoudelijk mee te denken over het inrichtingsplan. Op deze manier wil de gemeente de kwaliteit van het inrichtingsplan verder vergroten. We vragen de verschillende publieksgroepen om een advies. Dit advies is niet bindend voor besluit. Echter, als de Raad besluit dit advies naast zich neer te leggen, moet dit met goede argumenten zijn. Op deze manier scheppen we de juiste verwachtingen bij de omgeving maar geven we ook aan dat er serieus wordt omgegaan met de opgehaalde informatie en adviezen.

In het inrichtingsplan zijn een aantal inhoudelijke punten die naar voren moet komen. Om de input op te halen die nodig is voor het ontwikkelen van het inpassingsplan worden er meerdere vragen gesteld aan de eerder genoemde publieksgroepen. De

hoofdvraag hierbij is "Hoe moeten De Bolling en De Westkrans op de Usseler Es heringericht worden om te kunnen voldoen aan de ambities die zijn uitgesproken in het visie/kaderdocument en tegelijkertijd aantrekkelijk is voor potentiële pachters van de landbouwgronden op De Bolling?". Hiervoor stellen we de volgende vragen aan de publieksgroepen:

1. Hoe moeten we het landschap inrichten om de cultuurhistorie en natuur te waarborgen en de identiteit van het gebied te versterken?

De Usseler Es heeft een grote historische waarde en eigen identiteit. De gemeente wil graag samen met haar omgeving in gesprek om te kijken hoe deze identiteit en haar cultuurhistorische waarden kunnen worden versterkt. Of zijn er juist aspecten die volgens de omgeving minder naar voren hoeven te komen en mag de Usseler Es een aangepaste identiteit krijgen? Dit komen we graag te weten van de omgeving met het stellen van deze vraag.

2. Welke mogelijkheden voor landbouw zijn er voor de Westkrans en welke voor de Bolling?

Met deze vraag wil de gemeente inzage krijgen in welke types landbouw er op de Usseler Es moeten worden verbouwd. Er zijn natuurlijk meerdere types mogelijk. Het type landbouw heeft een grote invloed op onder andere de inrichting van de Usseler Es, maar ook op de bodemkwaliteit, en mogelijke afzet in de eigen omgeving/regio. Daarnaast hoopt de gemeente door het stellen van deze vraag nieuwe inzichten te krijgen in de keuzemogelijkheden voor verschillende types landbouw die op de Usseler Es kunnen worden verbouwd. Op de Bolling zal er gefocust worden op landbouw en op de Westkrans zal er meer aandacht komen voor natuurinclusieve landbouw. Welke ideeën zijn er hiervoor?

3. Welke gebruiksmogelijkheden willen we ontwikkelen/behouden en hoe gaan we dat doen?

De Usseler Es biedt verschillende potentiële gebruiksmogelijkheden voor onder andere landbouw, educatie en recreatie. Dit zijn punten die we willen laten terugkomen in het inrichtingsplan. Om ervoor de zorgen dat we de passende gebruiksmogelijkheden gaan ontwikkelen en/of behouden op de Usseler Es gaan we in gesprek met de omgeving.

4. Wat kunnen we doen met de inrichting van het gebied om de verbinding met de stad te verbeteren?

Eén van de uitgangspunten voor het inrichtingsplan voor de Usseler Es is de verbinding te maken met de stad Enschede. We gaan met de omgeving in gesprek om te kijken hoe we deze verbinding kunnen verbeteren en wat daarvoor nodig is.

In de voorbereiding zijn er verschillende kaarten van de huidige situatie van de Usseler Es ontworpen door de gemeente. Aan de hand van het gesprek met de omgeving worden deze kaarten verder ingevuld. Het inrichtingsplan omvat de gebieden De Bolling en De Westkrans. Deze gebieden verschillen van elkaar qua bestemming, kaders en inrichting. De input die we ophalen en de mogelijkheden per deelgebied kunnen dus uiteenlopen.

Nadat we een beeld hebben van wat er in het inrichtingsplan moet komen op basis van de bovenstaande vragen stellen we de vervolgvraag: **"Wat komt waar en wie kan wat exploiteren?"**. Deels zullen we de input voor deze vraag al hebben opgehaald bij de eerder gestelde vragen maar het is goed om dit concreet met elkaar te bespreken.

Het resultaat: Het eindresultaat is een visueel en gedetailleerd ontwerp waarin is aangegeven wat waar komt, met een duidelijke uitleg bij het visuele ontwerp.

Figuur 1 bestemmingsplan

Figuur 2 basiskaart

Figuur 3 recreatieve routes basiskaart

2. Planontwikkelfase –Pachtbeleid Usseler Es

Naast het inrichtingsplan wil de gemeente ook een nieuw pachtbeleid opstellen. Dit pachtbeleid is voor de te verpachten grond op De Bolling en De Westkrans en dient als basis voor het nieuwe pachtbeleid voor alle gemeentelijke landbouwgronden in de gemeente Enschede.

Het participatieproces om te komen tot het pachtbeleid loopt parallel met het inrichtingsplan voor de Usseler Es. De input die we ophalen rondom het inrichtingsplan is nodig om te komen tot het pachtbeleid en vice versa. Aan de hand van deze input en de ambities van de gemeente Enschede rondom het pachtbeleid worden een aantal alternatieven uitgewerkt met daarin verschillende mogelijkheden voor de inrichting van de grond. Dit zijn dus tevens de belangrijkste kaders voor het te ontwikkelen pachtbeleid. De ambitie van de gemeente kent 3 pijlers:

Ambitie A: Een duurzame bedrijfsvoering met kringlooplandbouw als uitgangspunt.

Ambitie B: Een verbrede bedrijfsvoering met een landbouw die naast de agrarische productie bijdraagt aan bijvoorbeeld waterbeheer, ecologie (natuurinclusieve landbouw), landschap, recreatie, educatie en energieproductie.

Ambitie C: Een meer op de stad betrokken bedrijfsvoering.

Om te komen tot een gedragen en functionerend pachtbeleid voor de gemeentegronden van de Usseler Es stellen we de omgeving de onderstaande vragen. Het is daarbij belangrijk dat we als gemeente benadrukken dat we hierbij om een advies van de omgeving vragen. De gemeente is eigenaar van de te verpachten gronden en beslist uiteindelijk zelf, met het opgehaalde advies in het achterhoofd, hoe het pachtbeleid wordt vormgegeven.

1. Hoe kunnen we duurzame verpachting op de Usseler Es waarmaken die aansluiten op de ambities van de gemeente voor de landbouw in Enschede?

Duurzame verpachting sluit aan bij de ambitie van de gemeente Enschede. Door in gesprek te gaan met de omgeving kijken we wat potentiële pachters nodig hebben om deze ambitie in te vullen en waar zij tegenaan lopen in dit proces. Om het gesprek concreet te maken werken we met een menustructuur waar men uit kan kiezen, van erg natuur inclusief naar de andere kant van het spectrum de traditionele landbouw, welke voortkomt uit de gesprekken over het inrichtingsplan.

2. Wat zijn haalbare regels en pachtvoorwaarden binnen de gemeentelijke ambities om deze duurzame verpachting uit te voeren?

Om het pachtbeleid werkbaar te maken voor zowel de toekomstig pachters als de gemeente moeten er regels en pachtvoorwaarden worden opgesteld. Deze regels en voorwaarden moeten de ambities van de gemeente waarborgen maar tevens ook realistisch en uitvoerbaar zijn. Vraag en aanbod moet goed op elkaar aansluiten om te voorkomen dat er geen pachters voldoen aan de regels en pachtvoorwaarden. Door in gesprek te gaan met de omgeving willen we komen tot een pachtbeleid met gedragen regels en pachtvoorwaarden.

2.2. De publiekgroepen

In dit plan benoemen we de belangrijkste publiekgroepen die we gedurende de planontwikkelfase betrekken. Zij zullen de effecten ervaren en/of kunnen invloed uitoefenen. Daarom is het belangrijk om de publiekgroepen te betrekken bij de voor hen relevante onderwerpen en hen goed mee te nemen in het proces. De publiekgroepen kunnen daarin verschillende rollen hebben. We onderscheiden er vier:

- **Meebepalen:** publiekgroepen die mede verantwoordelijk zijn voor beslissingen van doorslaggevende invloed.
- **Meewerken:** publiekgroepen die daadwerkelijk gaan meewerken aan het project.
- **Meedenken:** publiekgroepen geven inhoudelijke inbreng door het delen van ideeën, ervaringen en expertise.
- **Meeweten:** publiekgroepen informeren over het project.

- Gemeenteraad Enschede – meeweten

De gemeenteraad van Enschede heeft gedurende het participatieproces een meewetende rol. De Raad wordt voorafgaand aan het participatieproces geïnformeerd over het te doorlopen participatieproces, de rol die zij en de omgeving hebben. Hier vragen we commitment op deze aanpak van de participatie. Tijdens het proces wordt de Raad actief geïnformeerd over de voortgang van het proces.

Na afloop van het participatieproces neemt de gemeenteraad een besluit over de verdeling van het budget dat nodig is voor de herinrichting van het gebied en het pachtbeleid o.b.v. inrichtingsplan.

- College van B&W Enschede – meeweten

Voordat het inrichtingsplan wordt aangeboden aan de Raad neemt het college eerst een besluit over de stukken. Het college heeft dus uiteindelijk een meebepalende rol. Echter tijdens het participatieproces worden zij actief geïnformeerd over het proces en de tussenresultaten/opbrengsten. Tijdens het participatieproces hebben zij een meewetende rol.

- Projectgroep gemeente Enschede - meebepalen

De projectgroep die op inhoud en proces verantwoordelijk is voor het komen tot een inrichtingsplan en pachtbeleid bestaat volledig uit ambtenaren van de gemeente Enschede. De projectgroep bepaalt welke input er wel en niet wordt opgenomen in de stukken. De projectgroep is verantwoordelijk voor het op de hoogte houden van de Raad en het college van B&W en levert het inrichtingsplan en pachtbeleid uiteindelijk aan bij het college en de Raad.

- STAWEL- meewerken

STAWEL zet zich in voor de economische, ecologische en sociale ontwikkelingen van het buitengebied in Enschede. Ze vormt een onafhankelijk orgaan en vormt daarmee een brug tussen beleidsmakers, beleidsuitvoerders en de boeren, burgers en buitenlui die wonen en werken in het buitengebied van Enschede. Vanwege deze positie en de inhoudelijke expertise en ervaringen werkt STAWEL op inhoud mee aan het inrichtingsplan en pachtbeleid.

- CHU en Buurtkring – meewerken/meedenken

De inwoners die op de Usseler Es wonen worden voor een groot deel vertegenwoordigd door de CHU (Commissie Herinrichting Usseler Es) en de Buurtkring. Deze partijen vertegenwoordigen hun belangen en worden als erkend orgaan betrokken bij het participatieproces om te komen tot het inrichtingsplan en pachtbeleid. Voor het inrichtingsplan wordt de CHU gevraagd actief mee te werken omdat de inrichting van het landschap een direct gevolg heeft op hun leefomgeving. Voor het pachtbeleid zetten we beide groepen één trede lager op de participatietrap en vragen we hen mee te denken. Mede doordat deze partijen zelf geen actief gebruik maken van het pachtbeleid en daarmee voor hen de relevantie ontbreekt om hier aan mee te werken.

- Provincie Overijssel –meedenken

De provincie heeft veel inhoudelijke kennis op het gebied van landschappelijke inrichting en pachten. Daarnaast sluit het project voor de Usseler Es aan op veel programma's die door de provincie zijn gestart. We vragen hen dan ook actief mee te

denken en hun expertise te delen voor dit gebied.

- Potentiële pachters –meedenken

We vragen potentiële pachters mee te denken over het inrichtingsplan en het pachtbeleid. Dat doen we omdat zij aan de slag gaan met een deel van de inhoud uit het inrichtingsplan en uiteindelijk het pachtbeleid daadwerkelijk gaan uitvoeren. We kijken naar potentiële pachters die interesse hebben in de nieuw te ontwikkelen pachtvoorwaarden.

- LTO, Herenboeren, Kennisinstituten, Groenberaad, Natuur- en milieuverenigingen - meedenken

We vragen een grote groep partijen die inhoudelijke kennis hebben en veel ervaring hebben rondom buitengebieden mee te denken over het inrichtingsplan en het pachtbeleid. Omdat het inrichtingsplan of het pachtbeleid niet voor alle partijen even relevant is hebben we het volgende onderscheid gemaakt per product.

- **Meedenken over het inrichtingsplan:** LTO, Herenboeren, Groenberaad en kennisinstituten.
- **Meedenken over het pachtbeleid:** LTO, Natuur- en milieuverenigingen, Groenberaad en kennisinstituten.

- Inwoners Usseler Es – meedenken en meeweten

De inwoners van de Usseler Es ondervinden de directe gevolgen van het inrichtingsplan. Daarom vragen we deze groep actief mee te denken over het inrichtingsplan. Het pachtbeleid is voor deze groep niet relevant. Echter omdat de uitkomsten van het pachtbeleid ook van directe invloed zijn op hun leefomgeving worden zij hier wel actief over geïnformeerd.

- Omwonenden Usseler Es – meedenken

De omwonenden hebben een meedenkende rol voor het inrichtingsplan. Een deel van deze groep maakt regelmatig gebruik van de Usseler Es als recreatiegebied. We vragen hen dus hierover mee te denken. De omwonenden zijn alle inwoners die binnen een straal van 500 meter van de Usseler Es wonen.

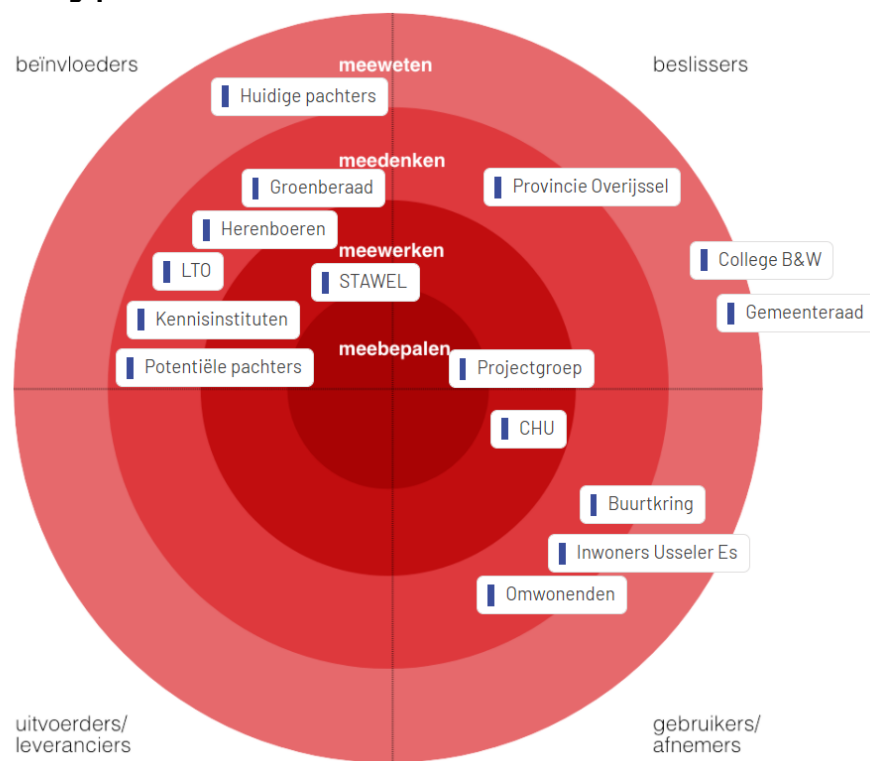
- Huidige pachters –meeweten

Op de Usseler Es bevinden zich momenteel pachters die mogelijk geen interesse hebben om opnieuw grond van de gemeente te pachten. Zij worden vanuit deze rol niet gevraagd mee te denken over het nieuwe inrichting. Echter wanneer zij aangeven in de toekomst met de nieuwe kaders te willen pachten, worden zij als potentiële pachters meegenomen in het proces.

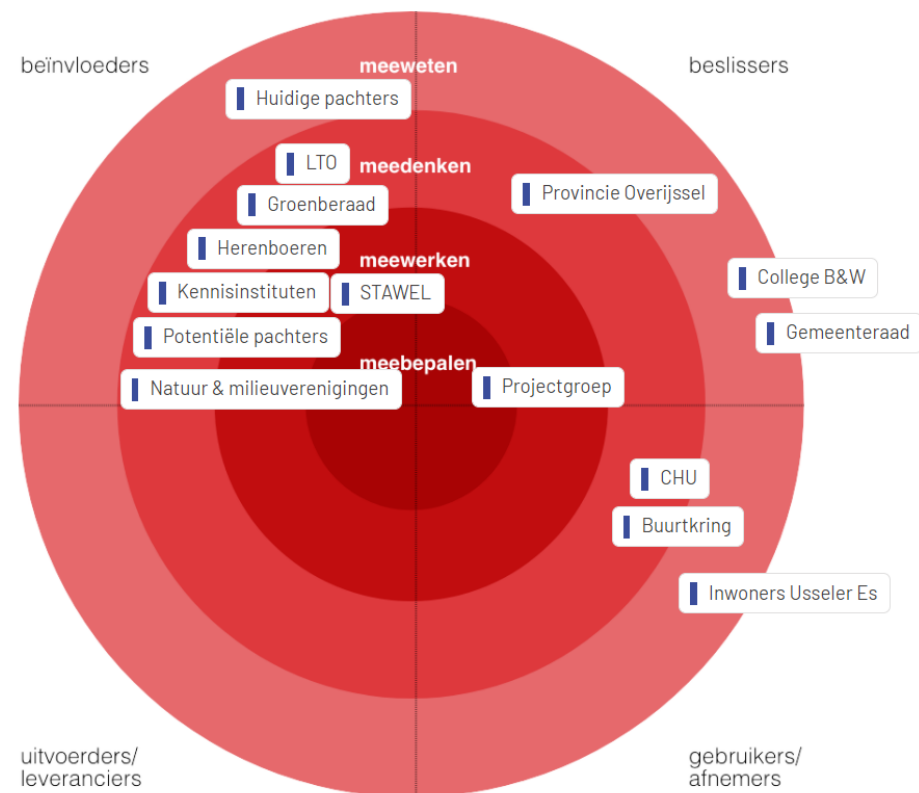
Uiteraard wordt deze groep actief geïnformeerd over de resultaten van het participatieproces.

Cirkels van invloed per eindproduct

Inrichtingsplan

Pachtbeleid Usseler Es

3. De participatie aanpak

In onderstaande matrix zie je in één oogopslag de participatie aanpak voor de planontwikkelfase waarin we laten zien hoe we met de publieksgroepen in gesprek gaan om komen tot een gedragen inrichtingsplan en (concept) pachtbeleid voor de Usseler Es.

Projectfasen	Eindresultaat	Participatiedoel en -ruimte	Participatievraag	Publieksgroepen	Betrokkenheid	Afzender	Mogelijke gespreksvormen
Planontwikkel-fase	Inrichtingsplan – een gedetailleerde tekening met invulling van de gebieden De Bolling en De Westkrans	Kwaliteit door adviseren	- Hoe moeten we het landschap inrichten om de cultuurhistorie en natuur te waarborgen en de identiteit van het gebied te versterken? - Welke mogelijkheden voor landbouw zijn er voor de Westkrans en welke voor de Bolling? - Welke gebruiksmogelijkheden willen we ontwikkelen/behouden en hoe gaan we dat doen? - Wat kunnen we doen met de inrichting van het gebied om de verbinding met de stad te verbeteren? - Nu duidelijk is wat waar komt, wie kan dat exploiteren?	Projectgroep gemeente Enschede	Meebepalen	Gemeente Enschede	- Duidingsessie en uitwerken adviezen in eindproducten
				STAWEL CHU	Meewerken		- Ontwerpsessie met denktank
				Buurtkring Provincie Overijssel Kennisinstituten Inwoners Usseler Es Omwonenden LTO Herenboeren Groenberaad Potentiële pachters Landschap Overijssel	Meedenken		- Rondetafelgesprekken a.d.h.v. conceptinrichting (meerdere tafels, tijdens 1 bijeenkomst) - (Digitaal) prikbord
				College B&W Gemeenteraad Huidige pachters	Meeweten		- Bestaande overlegstructuren binnen de gemeente - Brief/mailing - Website gemeente
	(Concept) pachtbeleid	Kwaliteit door adviseren	- Hoe kunnen we duurzame verpachting op de Usseler Es waarmaken? - Wat zijn haalbare regels en pachtvoorwaarden binnen de gemeentelijke ambities om deze duurzame verpachting uit te voeren? - Extra gespreksronde/feedbackronde/toetsing met de markt: "Welke pakket van voorwaarden is passend bij dit concept pachtbeleid, kijkend naar soort gebruik, pachtduur, prijzen en oppervlakte?"	Projectgroep gemeente Enschede	Meebepalen	Gemeente Enschede	- Duidingsessie en uitwerken adviezen in eindproducten
				STAWEL	Meewerken		- Rondetafelgesprek
				Provincie Overijssel CHU Buurtkring Potentiële pachters	Meedenken		- Rondetafelgesprekken a.d.h.v. conceptinrichting (meerdere tafels, tijdens 1 bijeenkomst) Vorbereidende gesprekken - Feedbackronde/toetsing met de markt
				Kennisinstituten Groenberaad LTO Landschap Overijssel College B&W Gemeenteraad Inwoners Usseler Es	Meeweten		- Bestaande overlegstructuren binnen de gemeente - Brief/mailing - Website gemeente

Inrichtingsplan en (concept)pachtbeleid ter informatie naar de Raad, welke beslist over het budget voor de plannen.

Uitvoerings-fase	<i>Nader te bepalen</i>
Beheerfase	<i>Nader te bepalen</i>

Toelichting participatieaanpak

In deze paragraaf wordt de bovenstaande matrix in detail beschreven. Per eindresultaat leggen we uit waarom we in gesprek gaan, waarover, met wie en hoe.

Planontwikkelfase – Inrichtingsplan

Om te komen tot een gedragen en kwalitatief goed inrichtingsplan gaan we in gesprek met de omgeving. Met de omgeving willen we uiteindelijk komen tot een inrichtingsplan voor De Bolling en De Westkrans. Het eindresultaat, het inrichtingsplan, wordt een gedetailleerde tekening met invulling van de gebieden waarop duidelijk is te lezen wat waar komt. Als basis nemen we de kaarten die in de voorbereiding tot stand zijn gekomen, zoals in hoofdstuk 2 weergegeven. Het inrichtingsplan zal in ieder geval de volgende inhoudelijke onderwerpen bevatten: mogelijkheden voor types landbouw en verhouding op de Usseler Es, inrichting van het landschap, gebruikersmogelijkheden, verbinding met de stad en wat waar komt en wie wat kan exploiteren in de toekomst.

Om deze inhoud op te halen stellen we de omgeving de volgende vragen:

- Hoe moeten we het **landschap inrichten** om de cultuurhistorie en natuur te waarborgen en de identiteit van het gebied te versterken?
- Welke **mogelijkheden voor landbouw** zijn er voor de Westkrans en welke voor de Bolling? (En in welke verhouding? *Wat heeft de markt te bieden?*)
- Welke **gebruiksmogelijkheden** willen we ontwikkelen/behouden en hoe gaan we dat doen?
- Wat kunnen we doen met de inrichting van het gebied om de **verbinding met de stad** te verbeteren?

Een aantal publieksgroepen vragen we mee te denken over de antwoorden op deze vragen. Zij mogen advies geven omdat de publieksgroepen (zie hst 2 en matrix.) ervaring hebben in het gebied en/of inhoudelijk expert zijn op één of meerdere onderdelen. Deze groepen worden uitgenodigd namens de gemeente Enschede die de afzender zal zijn tijdens het participatieproces.

We kunnen ons goed voorstellen dat niet alle onderwerpen voor alle deelnemers even relevant zijn. Daarom stellen wij voor om tijdens een fysieke bijeenkomst in gesprek te gaan met belanghebbenden via thema tafels. Via het rondetafelgesprek kunnen we per thema in gesprek gaan met de publieksgroepen voor wie dat onderwerp relevant is. We zorgen hierbij voor een mix tussen inhoudelijke experts vanuit de belangenverenigingen, gemeente en gebruikers zoals potentiële pachters. Om het gesprek voor iedereen visueel te maken kunnen we gebruik maken van grote geprinte gebiedskaarten. Men kan ter plekke op deze kaarten tekenen en overige opmerkingen worden door een notulist bijgehouden. Omwonenden en inwoners Usseler Es zijn niet bij deze bijeenkomst, maar krijgen de mogelijkheid om online hun ideeën en wensen kenbaar te maken op een digitale omgevingskaart.

Kennisinstituten worden van te voren benaderd om hun kennis en ervaring te delen.

Alle opgehaalde input wordt door de gemeente Enschede bij elkaar gebracht en samen met STAWEL en CHU uitgewerkt in een inrichtingsplan. Hiervoor wordt een ontwerpssessie georganiseerd. Het eindresultaat van deze sessie is een concept inrichtingsplan. Tijdens deze ontwerpssessie wordt duidelijk wat waar komt. Om het participatieproces zo efficiënt mogelijk in te richten bekijken we daarom meteen ook wie de gemaakte keuzes kan exploiteren. Daarmee beantwoorden we de tweede participatievraag "Nu duidelijk is wat waar komt, wie kan dat exploiteren?"

Het conceptinrichtingsplan leggen we voor aan de publieksgroepen die eerder betrokken waren om inhoudelijk input aan te leveren. Zij kunnen hun mening geven over het inrichtingsplan en eventuele laatste suggesties geven. Op een later tijdstip bepalen we of dit in een fysieke/digitale bijeenkomst zal zijn of dat deze informatie beschikbaar gesteld wordt op de website van de gemeente, uiteraard met reactiemogelijkheid. Na dit feedbackmoment gaat de gemeente Enschede aan de slag om het inrichtingsplan definitief te maken. Vervolgens wordt het plan via de formele kanalen richting de Raad gebracht.

Planontwikkelfase – Pachtbeleid

Het pachtbeleid hangt nauw samen met het inrichtingsplan. Afhankelijk van de inhoudelijke keuzes die worden gemaakt bij het inrichtingsplan wordt er gekeken hoe het pachtbeleid voor de gronden van de gemeente op De Bolling en Westkrans wordt vormgegeven. Daarom kiezen we ervoor om op dezelfde bijeenkomst met het

vraagstuk van de indeling dit onderwerp te bespreken. De wisselwerking tussen beide onderwerpen kan dan direct besproken worden.

Het pachtbeleid moet aansluiten op de geformuleerde ambities van de gemeente Enschede (duurzame bedrijfsvoering met kringlooplandbouw, verbrede bedrijfsvoering met een brede bijdrage en een meer op de stad betrokken bedrijfsvoering). Naast het voldoen aan de ambities is een aantrekkelijk en 'marktgericht' pachtbeleid ook een belangrijk uitgangspunt van het participatieproces om te komen tot het pachtbeleid. De gemeente wil daarom samen met haar omgeving komen tot het pachtbeleid. Om er zo zekerder van te zijn dat het pachtbeleid aansluit bij de wensen en behoeften van potentiële pachters.

Hiervoor stelt de gemeente de volgende vragen aan haar omgeving: *"Hoe kunnen we duurzame verpachting op de Usseler Es waarmaken? Wat zijn haalbare regels en pachtvoorwaarden binnen de gemeentelijke ambities om deze duurzame verpachting uit te voeren?"*.

Er zijn verschillende publieksgroepen in kaart gebracht die inhoudelijk advies leveren aan de gemeente op deze vragen. Op dezelfde bijeenkomst gaan we ook over dit onderwerp in kleinere groepen de inhoudelijke gesprekken met elkaar voeren aan de hand van verschillende mogelijkheden die ook bij de inrichtingstafels besproken worden. Zodra het pachtbeleid is uitgewerkt door de gemeente Enschede en STAWEL wordt deze voor feedback en toetsing weer voorgelegd aan alle 'meedenken groepen'. Dit is het toetsmoment om te bepalen of het concept pachtbeleid aansluit bij de verwachtingen en wensen uit de markt. Heerenboeren, Stawel, pachters, grondzaken gemeente, externen die elders ervaring hebben (een soort expert groep) stellen we hier de vraag over mogelijke voorwaardenpakketten. Hier wordt het pachtbeleid meer concreet, welk soort gebruik, pachtduur, prijzen, oppervlakte. Deze laatste suggesties worden door de gemeente meegenomen en verwerkt, waarna het pachtbeleid voor de Usseler Es definitief wordt uitgewerkt en voorlegt aan de gemeenteraad.

4. Organisatie van de participatie

4.1 Communicatie

Een goed participatieproces gaat altijd gepaard met een goede communicatieaanpak. Met een goed uitgedachte aanpak zorgen we ervoor dat betrokkenen goed op de hoogte blijven van het proces, de voortgang en resultaten van de gesprekken met de omgeving. Wij stellen daarom voor om een centrale pagina in te richten als bronbestand binnen de website van de gemeente Enschede. Hier kunnen geïnteresseerden meer informatie vinden over het al doorlopen proces, verschillende relevante beleidsstukken, een procesagenda, Q&A en nog veel meer. Hiermee creëren we een heldere en centrale ingang en plek om naar te verwijzen vanuit de gemeentelijke kanalen en voor de pers.

Daarnaast stellen wij voor om een emailadres toe te voegen waar betrokkenen vragen kunnen stellen, bijvoorbeeld usseleres@enschede.nl. Ook is een emailadres een geschikt middel om een (eenvoudig) nieuwsbriefbestand aan te maken. Op deze manier kunnen we geïnteresseerden makkelijk informeren en uitnodigen.

4.2 Kaders

Het is belangrijk om voorafgaand aan het participatieproces de belangrijkste kaders scherp te hebben. Wat staat vast? Waar is nog ruimte? Binnen de kaders gaat de gemeente in gesprek met haar omgeving. Er zijn verschillende kaders van toepassing bij het participatieproces voor het inrichtingsplan en pachtbeleid:

- Beleidskaders: bestemmingsplan, bestaande visies en ambities vanuit de gemeente Enschede.
- Planningskaders: 1 januari wil de gemeente in beeld hebben wie welke grond gaat pachten.

Als startpunt nemen we de kaart die al tot stand is gekomen in samenwerking met de omgeving.

4.3 Organisatie en besluitvorming

In dit participatieproces is wethouder Jurgen van Houdt bestuurlijk opdrachtgever namens het college van B&W. Janet Oosterhof-Scholten Linde is de ambtelijk opdrachtgever en Bianca Geesink is opdrachtnemer en projectleider voor het inrichtingsplan. Martin Verbeek is projectleider voor het pachtbeleid.

4.4 Planning

Onderstaand de planning (op hoofdlijnen) voor het uitvoeren van de participatie omtrent de ontwikkeling van het inrichtingsplan en pachtbeleid voor de Usseler Es.

Projectfasen	Wanneer?
Commitment op participatieaanpak	Eind februari/begin maart 2022
In gesprek met de omgeving over het inrichtingsplan en pachtbeleid	April t/m juni 2022
Bestuurlijke besluitvorming	September 2022
Uitvoering inrichtingsplan en pachtbeleid	Najaar 2022

Colofon

Deze participatieaanpak is een resultaat van de Relevant Gesprek® sessie op 27 januari 2021. Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Meer weten?

Vragen of meer weten over deze participatieaanpak? Neem dan contact op met Bianca Geesink via b.geesink@enschede.nl.

Uitgave

SIR communicatie & participatie
Voortsweg 131
7523 CD Enschede
(053) 430 70 44

Versienummer 2.0

Datum maart 2022

Auteur

Corina Zwiers
Ruben de Ruiter